

De Amerikaanse stierkikker staat nog altijd aan de grens

Jeroen van Delft, RAVON, Teun Everts & Sander Devisscher, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)

In Noord-Brabant is in 2010, vanuit het Nederlands-Vlaamse exotenproject INVEXO (INTERREG), een Early Warning System opgezet voor de Amerikaanse stierkikker. Het ging om drie Brabantse locaties (Breda, Reusel, Bergeijk), omdat de soort daar pal over de grens in Vlaanderen bekend was. Het doel was om eventuele Nederland binnenkomende stierkikkers zo snel mogelijk vast te stellen. Geheel tegen de verwachting in werd de soort dat jaar echter uit het Limburgse Baarlo gemeld. Direct volgde een intensieve bestrijding, gevolgd door monitoring ter controle. In 2018 kon de vlag uit; de soort was succesvol bestreden en daarmee verdwenen uit Nederland. Maar dat is niet het eind van het verhaal.

Monitoring Breda gestaakt

Het Early Warning System is inmiddels ingebed in het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM); de Nederlands-Vlaamse samenwerking is na het INVEXO-project blijven bestaan. Afgelopen jaren bleek meermaals hoe nuttig kennisuitwisseling met 'de burens' blijft. Zo vernam RAVON in 2021 van het Vlaamse instituut INBO dat de bestrijding van stierkikkers*) ter hoogte van Breda succesvol was afgerond. Ook na intensieve controles vond men er al enkele jaren geen stierkikkers meer. Daardoor kon verantwoord besloten worden om de Nederlandse monitoring ter hoogte van Breda te staken. Waardevolle informatie dus!

Vlaams raadsel opgelost

Van de drie Vlaamse grens populaties ter hoogte van Breda, Reusel en Bergeijk, was van die laatste regio (Dommeldal bij het Hageven te Pelt) veruit het minste bekend. Er waren slechts enkele waarnemingen sinds 2006; de laatste in 2015. Er vond daarom geen gerichte monitoring en/of gecoördineerde bestrijding plaats, zoals in de Vlaamse gebieden ter hoogte van Breda en Reusel. Van 2016 tot en met 2022 ontvingen de Vlaamse organisaties en Waarnemingen.be geen waarnemingen uit dit Vlaamse deel van het Dommeldal. Of de stierkikker hier nog vertoefde, bleef een vraagteken.

In 2022 kon RAVON, juist van deze locatie, nuttige informatie aan de Vlamingen leveren. Tijdens de voorlichting aan Brabantse muskusrattenbestrijders in het kader van de Early Warning, kwam namelijk interessante informatie naar voren. Een Nederlandse muskusrattenbestrijder woont pal over de grens in België, vlakbij een viskwekerij in het Dommeldal waar in het verleden stierkikkers zaten. Hij vertelde dat er twee tot drie jaar geleden nog enkele bij de viskweekvijvers zouden zijn geschoten. Omdat dat nieuwe informatie was, belde RAVON met de viskweker, die gedetailleerd vertelde over de Amerikaanse stierkikkers op zijn terrein. Hij bleek er in 2021 nog één gehoord te hebben en deze is geschoten.

Amerikaanse stierkikker. (Foto: R. Creemers)

Amerikaanse stierkikker. (Foto: J. Herder)

Ook de jaren ervoor schoot men er soms een tot twee per jaar. Zo'n twaalf jaar geleden vond er zelfs nog succesvolle voortplanting plaats op één vijver. Door toepassing van ongebluste kalk, leken ze echter allemaal verdwenen.

Deze recente, betrouwbare waarnemingen zijn onmiddellijk aan het INBO gemeld. Samen met de Provincie Belgisch Limburg, was dit voor hen een reden om in 2023 nader onderzoek (environmental DNA) uit te voeren. En met resultaat. De soort bleek in drie van de 13 onderzochte wateren zeker aanwezig. Er lijkt in geen van de wateren sprake van voortplanting. Waarschijnlijk is een klein aantal rondzwervende dieren aanwezig. Het INBO heeft Vlaamse overheden met klem geadviseerd snel met bestrijding én een uitgebreidere monitoring te starten. Eén vindplek ligt zeer dicht bij de Nederlandse grens (< 500 meter!), bij het Natura2000-gebied De Plateaux.

Dit voorbeeld laat zien dat navraag doen bij zo breed mogelijke groepen van mensen die betrokken zijn bij natuur, waardevolle verrassingen op kan leveren. Het laat tevens zien hoe snelle uitwisseling van informatie met buurlanden van nut kan zijn en het toont weer aan dat het ontbreken van waarnemingen van een invasieve exoot, je nooit in slaap moet doen sussen. Exoten, zoals de Amerikaanse stierkikker, kunnen jarenlang ongemerkt aanwezig zijn, zelfs in of tegen toch intensief onderzochte Natura2000-gebieden. Als de omstandigheden ineens gunstig worden, kunnen ze zich in korte tijd explosief vermenigvuldigen. Laten we hopen dat dat hier voorkomen wordt. Dankzij het Vlaamse onderzoek kan RAVON haar monitoring aan de Nederlandse kant van de grens bij Bergeijk goed onderbouwd en nog gericht uitvoeren. Samenwerking loont!

Verder lezen

Stierkikker. <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/amerikaanse-stierkikker-exoot>

*) Uitgevoerd door Natuurwerk.vzw met financiering en praktische ondersteuning door de provincie Antwerpen, de gemeente Hoogstraten en het Agentschap Natuur en Bos.

